

УДК 340.12(477)

ПРАВА ЖІНОК У XXI СТОЛІТТІ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

С. Петrenchенко

Національна академія

*Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького
бул. Шевченка, 46, 29003 Хмельницький, Україна*

Розглянено проблемні питання забезпечення та захисту прав жінок на українських землях з XVIII ст. до сучасного етапу. Актуалізується проблема дискримінації за ознакою статі в суспільстві.

Ключові слова: правовий статус, гендерна рівність, суб'єктивні права, права жінок, дискримінація за ознакою статі.

Питання гендерної рівності найбільшого свого розмаху набуло у XX ст., оскільки жінкам довелося боротися за захист своїх суб'єктивних прав та встановлення нових об'єктивних. Сьогодні в Україні важливим аспектом сімейного права залишається фактичний захист прав і свобод жінок. Історія свідчить, що досить часто правовий статус осіб жіночої статі обмежувався звичаєвими, релігійними чи правовими нормами.

Проблема гендерної рівності потребує історико-правового аналізу, що зумовлюється необхідністю реалізації міжнародних правових принципів в Україні. Говорячи про це питання, не варто забувати також про політику позитивної дискримінації. Крім того, гендерна рівність передбачає не лише захист прав жінок, а й чоловіків.

Україна досягла прогресу у законодавчій сфері стосовно забезпечення прав жінок. Від часу здобуття у 1991 р. незалежності було створено головні елементи правової та інституційної бази для сприяння рівності чоловіків та жінок, а також викорінення будь-яких форм дискримінації. Досить актуальним є дослідження прав жінок на окремих історичних етапах розвитку українських земель.

Вперше розглядати проблему захисту прав жінок почали європейські вчені, тому сьогодні ключові ідеї гендерної рівності належать саме представникам західної правової думки. Так, провідні англійські юристи М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі [6] ретельно проаналізували не тільки відповідні положення конвенції та інших джерел європейського права в галузі захисту прав жінок, а й практику їх застосування. Важливе місце також посідають праці канадської дослідниці Р. Кук [13], яка стверджує, що права жінок за змістом не повністю охоплюються традиційним поняттям прав людини, а тому потребують особливої уваги. Серед російських дослідників проблемам прав жінок присвятили свої праці І. Жеребкіна [10], Г. Дмитрієва [7], С. В. Поленіна [17] та ін.

На особливу увагу заслуговують дослідження вітчизняних науковців: К. І. Чижмарь [21], Л. Чубар [22], А. В. Слатвицької [19], О. Р. Дашковської [5], які зосередили увагу на міжнародно-правовому аспекті захисту прав жінок. Особливості гендерної політики та протидії дискримінації жінок в Україні досліджували Н. В. Грицяк [4], Н. І. Дубчак [8] та ін. Попри все в сучасній науці немає комплексного історико-правового дослідження генезису прав жінок в Україні.

Мета статті полягає у дослідженні основних етапів розвитку прав жінок в Україні з XVIII століття до сьогоднішніх днів, а також в аналізі особливостей захисту прав жінок у руслі сімейно-правових відносин. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: висвітлити процес становлення гендерної рівності в українському суспільстві; дослідити основні нормативно-правові акти, які закріплювали права жінок; проаналізувати особливості правового становища жінок на окремих етапах, висвітлити чинники, які впливали на державну політику щодо жінок; визначити сучасні проблеми забезпечення прав жінок та протидії дискримінації за ознакою статі.

Історію розвитку прав жінок і гендерної рівності та сучасний правовий статус жінки в українському суспільстві варто дослідити, поділивши ці процеси на окремі етапи, зокрема: першим етапом слід вважати період з XVIII ст. до початку XX ст. (зародження першооснов гендерної рівності, внаслідок систематизації та кодифікації нормативних актів та звичаїв. Етап загалом характеризується обмеженням прав жінок, внаслідок дії місцевих звичаєвих норм та ідей патріархального суспільства); другий етап – початок XX – 90 рр. XX ст. (розширення прав жінок після листопадової революції та утворення СРСР, внаслідок прийняття низки нормативно-правових актів щодо паритету прав жінок та чоловіків); третій етап – 90 рр. XX ст. – до сьогодні (період демократизації українського суспільства, права жінок охороняються об'єктивним правом, проте на суб'єктивному рівні є деякі проблеми).

XVIII століття було надзвичайно складне для українців, оскільки українські землі опинилися у складі могутніх сусідніх держав. Через Річ Посполиту, а згодом і Австрійську (а з 1867 р. – Австро-Угорську) імперію в правову свідомість проникали європейські ідеї, в тому числі – щодо захисту прав жінок. Землі, які опинилися в складі Російської імперії розвивалися під впливом загальноімперського законодавства, але характерним для земель Лівобережжя було поширення місцевого звичаєвого права.

Варто зазначити, що права жінок в XVIII ст. обмежувались, порівняно з чоловіками. Так, на окремих українських територіях (Лівобережжя, Чернігівщина, Полтавщина) дочка при живих братах одержувала чотирнадцяту частину нерухомого майна і восьму частину з рухомого. Лише за відсутності спадкоємців чоловічої статі до спадкування залучалися спадкоємці жіночої статі: дочки, внучки і т. д. Цікавим було й те, що посаг нареченої і майбутньої дружини (отримане від батьків рухоме і нерухоме майно, подарована худоба) виділяється переважно з материзни (материного майна) і залишається пожиттєво особистою власністю жінки, а в разі смерті чоловіка повертається повністю їй або її батькам у разі смерті невістки [16, с. 128].

Певне обмеження прав жінки, порівняно з правами чоловіків, у Полтавській і Чернігівській губерніях виявлялося також у переважачих спадкових правах синів і братів над правами дочок і сестер. Зокрема, майно, що залишалося після батька, успадковувалося його законними дітьми чоловічої статі. Взагалі, діти чоловічої статі ділили спадщину між собою рівними частинами, внуки й правнуки – за правом черговості, по поколіннях (§ 749 Зводу місцевих законів західних губерній від 1837 р.). Спадщина ж дочок у майні батька за наявності синів та їх спадкоємців замінювалася призначенням їм приданого (§ 752 Зводу місцевих законів західних губерній 1837 р.). Визначення його було прерогативою батька і залежало від волі останнього, а коли він помирав без заповіту, залишивши після себе одну чи кілька дочок незаміжніх, або хоч і залишав заповіт, але в ньому не визначав ніякого для дочок приданого, то ці дочки при живих братах повинні були одержати придане з

четвертої частини всього маєтку, який залишився після батька. При виникненні спорів дочка могла захистити себе у позовному порядку. Коли ж дівчина по смерті батька була видана заміж братами, які не виділили належного їй приданого сповна, то їй у цьому випадку дозволялося «відшукувати» своє придане протягом десяти років із часу укладання шлюбу. Отримувати спадщину дочки могли тільки у тому випадку, коли синів і нащадків їх будь-якої статі не залишилося [14].

Слід згадати також і про особливості сімейних прав жінок у XVIII–XIX ст. Так, окреслюючи коло обов'язків чоловіків та жінок у шлюбі, слід зазначити, що для перших призначені були ті види робіт, що вимагали перебування поза домом (часто – за межами садиби чи села), були пов'язані з більшим ризиком та потребували більшої фізичної сили. Більшість жіночих робіт зосереджувалось в домі і поблизу нього (що пов'язане не в останню чергу з виконанням жінкою материнських обов'язків). Уявлення про чоловічу-престижну та жіночу-непрестижну працю виявляли себе в тому, що чоловіки як правило не виконували «жіночих» робіт, вважаючи це ганебним і принизливим заняттям, тоді як для жінок заміщення чоловіків у праці було досить звичним явищем. Крім того, становище жінки в конкретній сім'ї також суттєво залежало від розміру її посагу. Українка посідала довічне право власності на весільний посаг, отриманий від батьків (одяг, домашні речі, худоба, земельна ділянка-материзна). Головою сім'ї був чоловік, який і контролював сімейну скарбницю, і в прийнятті найважливіших господарських рішень (купівлі, продажу, обміну значної частки майна – землі, худоби, збіжжя тощо) його думка мала першорядне значення, тоді як жінчин голос був лише дорадчим [12].

Отже, можна дійти висновку що принципу рівності прав подружжя в зазначений період ще не було.

Проте певний паритет прав обох сторін зберігався у ситуації розлучення. На початку XVIII ст. в Україні розірвання шлюбу відбувалося на досить демократичному рівні: за взаємною згодою чоловік та дружина при свідках видавали одне одному так звані «розпусні листи», згідно яких кожен із розлучених відмовлявся від усіх своїх претензій до партнера, надаючи йому можливість укласти новий шлюб. Після церковної заборони розлучень, у XIX ст., формально вони не фіксувались, проте у селянському середовищі звичаєве право залишало можливість тимчасово розходитись *de facto*. Однак громадська думка й засуджувала такі дії з морально-етичних та економічних міркувань, ініціатор розлучення, як правило, зазнавав осуду незалежно від причин, які змусили його/її до такого кроку. Вважалось, що «хороший» господар, тверезий, роботящий не покине жінки, навіть якщо вона того й варту. Він її «вчитиме», поки не «навчить», або приб'є до смерті. Зі свого боку й жінка не покине чоловіка, як би погано не ставився він до неї, чи був не господар і п'яниця. У таких випадках порядна жінка сама утримує сім'ю, хоч як би важко їй не було [3].

Розглянемо також особливості кримінальної відповідальності за жінок у XVIII – на початку XIX ст., за діяння, що стосуються порушення цивільних та сімейних правових норм.

Одним із найбільш суворих було покарання жінок за подружню зраду – страта. Але варто зазначити, що у випадку навмисної втечі дружини з іншим чоловіком, для жінки була можлива альтернатива смертній карі. Вона полягала в тому, що чоловік мав право не дати згоди на страту дружини і розправитися з нею на власний розсуд. У цьому вбачається збереження, зокрема, порядку, що існував ще за часів Київської Русі, коли за подібні вчинки жінка каралася лише правами чоловіка [15].

Суворо також каралося зв'язництво. За вчинений злочин передбачалися калічницькі покарання. Згідно із законом зв'язницям приписувалося «наказувать урезанием носа, ушей, губ, изгнанием из города» (Розд. XIV, арт. 31 Литовського Статуту від 1588 р.); вчинення злочину вдруге передбачало смертну кару. Таким чином, досить часто смертна кара застосовувалася за злочин, суб'єктом якого могла бути жінка. «Гуманне» ставлення до вагітних жінок виявлялося лише в тому, що виконання суворого покарання відкладалося до того часу, коли народиться дитина. До пологів жінка мала перебувати в ув'язненні (Розд. XI, арт. 34) [11].

Важливим є те, що процес поступової гуманізації щодо жінок як суб'єкта злочину розпочався лише наприкінці XVIII ст. У XIX ст. існувала різниця в застосуванні покарань до чоловіків і жінок. До останніх не застосовувалися каторжні роботи на копальнях та у фортецях, як такі, що не відповідали особливостям їхнього фізичного стану. Жінок не могли використовувати на роботах, означених в особливому реєстрі відомчого порядку, передусім, під землею при видобуванні руди і кам'яного вугілля. Замість цього їх відправляли на заводи на такий самий термін, який вони мали перебувати на копальнях або у фортецях [15].

З перемогою листопадової революції, а згодом з утворенням СРСР, розпочалися кардинальні зміни в усіх сферах суспільства, в тому числі – й правовій. Що стосується статусу жінки, то він ґрунтувався на постулатах радянської ідеології.

Насамперед, визначалася роль жінок у будівництві соціалістичного суспільства, наголошувалося, що жінка в СРСР «...рівноправний громадянин соціалістичного суспільства», «...велика сила радянського суспільства». Неодноразово підкреслювалася «Роль жінки в колгоспному будівництві», в «...державному управлінні», звеличувалася звитяжність «жінок-колгоспниць – Героїнь Соціалістичної Праці»; окреслювалися ключові ролі і завдання жінок: «...у виконанні нової сталінської п'ятирічки», «...у боротьбі за новий економічний і культурний розквіт нашої соціалістичної Батьківщини», «...в боротьбі за післявоєнне піднесення сільського господарства», «...в боротьбі за укріплення колгоспного ладу», «...в боротьбі за організаційно-господарське укріплення колгоспів», у промисловості «...в боротьбі за виконання п'ятирічки в чотири роки», «... в боротьбі за новий економічний і культурний розквіт нашої соціалістичної Батьківщини». Також не залишалися поза увагою й питання особистого життя та «моральний образ радянської жінки». Держава, потребуючи жіночої віддачі, систематично підкреслювала існування рівних прав чоловіків і жінок, закріплених у радянському законодавстві [20].

Отже, на перший погляд здається, що порівняно із попереднім етапом, в XX ст. права жінок забезпечувались загальнодержавними гарантіями, діяв принцип гендерної рівності.

Жіноче питання в СРСР не було суто феміністичним, воно залишалося питанням суспільно-політичним. Рівноправність стала для партії важелем використання жінки, яка мала в інтересах нового суспільства поєднувати материнство із виробничою працею нарівні з чоловіками. Політика більшовиків щодо жінок мала дві мети: вивільнити жінок від обмежень минулого та зміцнити за їх допомогою свою владу в суспільстві, бо вважали жіночий фактор важливим фактором суспільних перетворень [2, с. 332–338].

Варто зазначити, що образ радянської жінки як соратника чоловіка у щоденній соціалістичній «боротьбі» (за виробничий план, за порядок на вулицях міста, за перемогу у соцзмаганнях), поступово із предмету гордості трансформувалася в щоденну практику. І в 1960-х роках жінка і без закличного подвигу нарівні з чоловіками працювала на виробництві. Саме ця рівність ввійшла в ціннісні орієнтації радянських жінок [1].

Що стосується сімейних прав жінки, то наявність сім'ї і народження дитини значно звужувало її мобільність. Більш того, особливо на початку відбудови молоді матері часто залишалися наодинці із проблемою: як виконати мінімальний робочий план при одночасній необхідності догляду за малою дитиною. Так молодій матері, найперше в сільській місцевості доводилося опинитися перед вибором – залишатися удома з дитиною і постійно перебувати під пресингом з боку сільської адміністрації, що подекуди супроводжувався погрозами, або ж виходити на роботу в колгосп для відпрацювання трудовнів, які насправді не давали в сім'ю прибутку, і залишати малолітню дитину на цілий день саму. Вирішення різноманітних побутових питань, регулювання сімейних відносин залишалося у сфері інтересів жінки і лягало на її плечі у весь позаробочий час [20].

Позитивним фактором у забезпеченні сімейних прав жінок було прийняття Кодексу законів про шлюб та сім'ю 1969 р. (втратив чинність). У статті 3 цього кодексу було закріплено рівноправність жінки і чоловіка в сімейних відносинах.

Отже, де-юре в радянському суспільстві був закріплений принцип рівності прав жінок та чоловіків, проте де-факто особисті права жінок, в основному сімейні, значно обмежувалися через популярну тоді комуністичну ідеологію.

Сучасну правову систему України можна охарактеризувати як систему перехідного типу. Тому сьогодні юристам доводиться стикатися із прогалинами та колізіями права. Не є винятком питання гендерної рівності в нашій державі, зокрема – щодо усунення дискримінації прав жінок.

Зі здобуттям Україною незалежності розпочався процес демократизації суспільства. Основними гарантіями рівності прав жінок та чоловіків стали норми міжнародних правових джерел (Загальної декларації прав людини (1948), Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права (1966), Плану дій Першої всесвітньої конференції зі становища жінок (1970), Конвенції ООН Про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок (1979) та інших), Конституції України, законів та підзаконних актів.

Важливим кроком забезпечення прав жінок в Україні було прийняття Верховною Радою 2005 р. Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Метою цього Закону стало досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України [18].

Порівняно із попереднім століттям правовий статус жінки посідає на значно вищий рівень. Проте невирішеними залишається низка проблем. Так, за даними сайту Української Гельсінської спілки з прав людини, безробіття серед жінок, як приховане, так і зареєстроване, вище, ніж у чоловіків; заробітна плата жінок становить 72,5% від заробітної плати чоловіків; жінки здебільшого працюють у тих сферах (освіта, медицина, соціальна сфера тощо), де заробітна плата значна нижче, ніж у середньому по народному господарству, що призводить до зростання економічної нерівності чоловіків та жінок; жінка працює на 4–6 годин більше, ніж чоловік, праця в домашньому господарстві не враховується як продуктивна, а тому не оплачується й не враховується в пенсійних схемах; жінки, які мають дітей та перебували в декретній відпустці, стають неконкурентоспроможними на ринку праці; жінки становлять абсолютну більшість трудових мігрантів з України; жінки більше потерпають від домашнього насильства; жінки практично не представлені

на вищих щаблях влади та управління; майже кожна третя дитина виховується самотньою матір'ю [9]. Стан захищеності прав жінок в Україні вимагає законодавчих змін.

Отже, правовий статус жінки в Україні обумовлений насамперед історичними та геополітичними факторами. Важливу роль у процесі розвитку гендерної рівності відіграло звичаєве право. Протягом XVIII–XIX ст. сімейні права жінок обмежувалися волею чоловіка, проте вже в цей період на рівні загальноімперського законодавства (Російської та Австрійської імперій) встановлювали певні елементи рівності прав жінок та чоловіків.

В епоху СРСР офіційно визнавався паритет прав жінок та чоловіків, проте метою такої рівності було досягнення соціалістичних цілей у сфері виробництва. Склалась ситуація, коли сімейні права жінок обмежувались трудовими.

Сьогодні Україна є учасницею міжнародних договорів, в тому числі – щодо протидії дискримінації за ознакою статі. Розроблено систему державної підтримки жінок, а також програму забезпечення рівних можливостей чоловіків та жінок. Проте є низка проблем, які потребують законодавчого вирішення. Особливу увагу потрібно зосередити на захисті сімейних прав жінок, адже жінка – це берегиня роду, а сім'я – це основна ланка суспільства.

Список використаної літератури

1. Барсукова Ю. Модели успеха женщин советского и постсоветского периодов: идеологическое мифотворчество / Ю. Барсукова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.isras.ru/files/File/Socis/02-2001/012 Barsukova.pdf
2. Богачевська-Хом'як М. Білим по білому: жінки у громадському житті України 1884–1939 / М. Богачевська-Хом'як. – К. : Либідь, 1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.novadoba.org.ua/sites/default/files/files/razom_na_odniy_zemli/5.5.pdf
3. Ганенко М. Семейно-имущественные отношения крестьянского населения в Елисаветградском уезде / М. Ганенко // Степ. Херсонський белетристичний збірник. – 1886. – С. 149.
4. Грицяк Н. В. Правове регулювання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні: стан та шляхи вдосконалення / Н. В. Грицяк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej2/txts/pol-prav/05gnvssv.pdf>
5. Дашковська О. Р. Правове становище жінки в аспекті гендерної рівності : загально-теоретичний аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Міжнародне право» / О. Р. Дашковська. – Х., 2008. – 35 с.
6. Дженіс М. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування / М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі. – К. : АртЕк, 1997. – 624 с.
7. Дмитриева Г. К. Международная защита прав женщины / Г. К. Дмитриева. – К. : Вища шк., 1985. – 156 с.
8. Дубчак Н. І. Жінки у Збройних Силах України: проблеми гендерної політики / Н. І. Дубчак // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 4 (9). – С. 187–192.
9. Євсюкова М. В. Права жінок та гендерна рівність / М. В. Євсюкова, О. А. Калашник // Щорічні доповіді про права людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1245859923>
10. Жеребкіна І. Женское политическое бессознательное : монграфия / И. Жеребкіна. – СПб. : Алетейя, 2002. – 224 с.
11. Ківалов С. В. Статуты Великого князівства Литовського : у 3 т. – Т. 3. Статут Великого князівства Литовського 1588 року / С. В. Ківалов. – Одеса : Юридична література, 2004. – 568 с.

12. Кись О. Р. Подружжя рівноправність по селах України (19 – поч. 20 ст.): питання рівноправності подружжя / О. Р. Кись [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.shevchenko.org/users/shevchenkocgi/webdata_news.cgi?fid=1066684707&query=pagenum%3D1%26cgifunction%3DSearch&cgifunction=form
13. Кук Р. Использование Конвенции по ликвидации всех форм дискриминации женщин для расширения человеческих прав женщин / Р. Кук // Заявляем наши права. – М. : Глас, 1996. – С. 46–58.
14. Лазаревский А. М. Прежние изыскатели малорусской старины (Я. М. Маркович, А. И. Мартос, А. М. Маркович) / А. М. Лазаревский // Киевская старина. – 1894. – № 12. – С. 349–387.
15. Меркулова В. О. Історичні джерела кримінальної відповідальності жінок в Україні / В. О. Меркулова // Науковий Вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2000. – № 3. – С. 282–287.
16. Петреченко С. А. Розвиток інституту права власності на українських землях у складі Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XIX ст. : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / С. А. Петреченко. – К., 2014. – 196 с.
17. Поленина С. В. Права женщин в системе прав человека. Международный аспект / С. В. Поленина // Гендерный калейдоскоп. – М. : Academia, 2001. – С. 258–271.
18. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 52. – Ст. 561.
19. Слатвицька А. В. Міжнародний захист економічних прав жінок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Міжнародне право» / А. В. Слатвицька. – К., 2010. – 20 с.
20. Смольницька М. Жінка в радянському суспільстві: офіційний образ і реальна практика / М. Смольницька [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://histans.com/JournALL/xxx/xxx_2011_16/12.pdf
21. Чижмарь К. І. Міжнародні стандарти рівноправ'я та захисту прав жінок та практика України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Міжнародне право» / К. І. Чижмарь. – К., 2007. – 182 с.
22. Чубар Л. Права жінок в Україні як об'єкт правового захисту / Л. Чубар // Право України. – 2000. – № 3. – С. 14.

ПРАВА ЖЕНЩИН В XXI ВЕКЕ: ИСТОРИКО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

С. Петреченко

Национальная академия

*Государственной пограничной службы Украины им. Б. Хмельницкого
ул. Шевченко, 46, 29003 Хмельницкий, Украина*

Рассматриваются проблемные вопросы обеспечения и защиты прав женщин на украинских землях с XVIII в. к современному этапу. Осуществляется анализ причин и условий определения правового статуса женщин. Актуализируется проблема дискриминации по признаку пола в обществе.

Ключевые слова: правовой статус, гендерное равенство, права женщин, дискриминация по признаку пола.

**WOMEN'S RIGHTS IN THE 21th CENTURY:
HISTORICAL AND LEGAL ASPECTS*****S. Petrenchenko****Bogdan Khmelnytsky National Academy of State Border Guard Service of Ukraine
Shevchenko Str. 46, UA – 29003 Khmelnytskyi, Ukraine*

The article deals with the problematic issues of women's rights in Ukrainian territories from the 21th century to the current stage. The problem of discrimination of women in society is also considered.

Key words: legal status, gender, subjective rights, women's rights, gender-based discrimination.

*Стаття: надійшла до редакції 11.11.2014
прийнята до друку 20.11.2014*